בס"ד "הדף היומי לתולדותינו"

יום **ג'**, **ה'** ב**טבת** תשס"ג (**10** ב**דצמבר**)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

היום, **ה' בטבת**, **הכריז יקטרינה השניה** ברוסיה בשנת תקנ"א (1791-5551) **על קום "תחום המושב"** למגורי היהודים ברוסיה. לקראת סוף המאה ה- 18 חולקה פולין מספר פעמים ע"י שכנותיה רוסיה, פרוסיה ואוסטריה. כל פעם היא איבדה חלק נוסף משטחה עד שלא נשאר ממנה בכלל (1795). חלוקות אלה נתנו בידי ממשלת רוסיה את גלילות אוקראינה וליטה המרובים באוכלוסים יהודים. גלילות אלה, יחד עם רוסיה הלבנה (שנספחה קודם לכן) היו לרצועת האדמה הגדולה של רוסיה המערבית. עם התרחבות הרצועה הזאת, היה יחס ממשלת רוסיה אל היהודים הולך ומתברר. הפקפוקים הראשונים עברו ובטלו, ותחתיהם נראתה שאיפה ברורה: לשעבד את המוני היהודים לאדמה שנספחה, ולא לתת להם לצאת אל פלחי המזרח ברוסיה הפנימית (הנוצרית), וגם להצר צעדיהם בחייהם הכלכליים שבתוך גבול הגליל המערבי, ולעשותם לחטיבה מיוחדת עמוסה במסים קשים ביותר בתוך מעמד הסוחרים העירוניים.
עוד לפני החלוקה השניה של פולין (1793), רוסיה הכינה ליהודים העתידים לעבור לרשותה שלהם כלי מחזיק פורעניות, הוא חוק "תחום המושב". היום, בשנת 1791, נתפרסמה פקודת יקטרינה שנאמר בה, שהיהודים "אין להם רשות להרשם בין הסוחרים בערים הפנימיות ובנמלים שברוסיה, ורק ברוסיה הלבנה ניתן להם ליהנות מזכות אזרחים ועירונים." [דברי ימי עם עולם]

~~~

המשך למאמר אתמול במדור: **"דע מאין באת..."**

תשומת לב מיוחדת הקדיש [**רבי יהודה הנשיא**] לחינוך ולתלמוד התורה... לדבריו, "אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל פיהם של תינוקות של בית רבן. ואין מבטלין תינוקות של בית רבן אפילו לבניין בית המקדש." [שבת קי"ט:] הוא שלח רבים מתלמידיו להקים בתי ספר ברחבי הארץ ולפקח על פעילותם.

ועוד... אחד ההישגים הגדולים בתקופת המשנה והתלמוד היתה צמיחתה של מערכת לימודים מפותחת, בעיקר במרכזים היהודיים הגדולים. גם לפני-כן נחשבו היהודים כעם משכיל בהשוואה לעמים אחרים, אבל רק לאחר החורבן התפתחה מערכת חינוך מסודרת. בכל קהילה הועסק מלמד תינוקות ("מַקרי דרדק" – מקריא לתינוקות), שהיה כפוף לבית הדין או לחכמי הקהילה. לא אחת הועבר מלמד תינוקות מתפקידו, לאחר שהתרשל בהוראה או נהג להכות את הילדים. שכרו של מלמד התינוקות שולם ע"י ההורים. מקוהחינוך היה בדרך-כלל בחדרים מיוחדים בבית הכנסת, ולעתים בבית המלמד. בית הספר נועד לבנים בלבד. במקומות מסויימים למדו מקצת הבנות לימודי יסוד מפי מורים פרטיים בבתיהן. הילדים החלו את לימודיהם בבית הספר בגיל חמש או שש, אך לעתים נהגו לשלוח לכיתה ילדים צעירים יותר. בכיתה רגילה למדו כ- 25 תלמידים. במקרים מיוחדים, הגיע מספרם ל- 40, ואז מונה עוזר ("ריש דוכנא") למלמד.

חומר הלימוד הבסיסי היה המקרא, ובעיקר התורה. הילדים למדו לקרוא, להבין ולזכור בעל-פה פרקי מקרא. בכל יום שיננו התלמידים פסוק אחד בעל-פה, ומכאן הנאמר "פסוק לי פסוקך". כן למדו הילדים כתיבה, ברכות ותפילות.

רוב הילדים למדו חמש שנים, ולאחר מכן לא התמידו בלימודים באופן מסודר. רק ילדים שהוריהם התעקשו, או כאלה שהתגלו כמוכשרים במיוחד, המשיכו בלימודים ועסקו במשנה.

"קומה אלוקים, שופטה הארץ, כי אתה תנחל בכל הגוים." [תהלים פ"ב 8]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שלישי**

יום נעים ושמח, בציפיה לישועה!

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל
~~~

בס"ד

"הדף היומי לתולדותינו"

יום **ג'**, **ה'** ב**טבת** תשס"ג (**10** ב**דצמבר**)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

בגיל 15, לאחר 10 שנות לימוד, עברו התלמידים המוכשרים במיוחד ללמוד בבית המדרש או מפי רב בישיבות השונות. ... [ואלה תולדות ...2000]

"קומה אלוקים, שופטה הארץ, כי אתה תנחל בכל הגוים." [תהלים פ"ב 8]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שלישי**

יום נעים ושמח, בציפיה לישועה!

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל